

22.05.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/2122, 2025/89
Toplantı Tarihi/Sayısı : 08.04.2025/241
Karar Numarası : 2025/200
Başvuran : İ.T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda HIV hastası olması nedeniyle tek kişilik odada tutulduğu, çok kişilik koğuşta kalma yönündeki taleplerine olumsuz cevap verildiği, tek kişilik odada kalıyor olması nedeniyle havalandırmadan ve sosyal aktivitelerden yeterince yararlanamadığı, bu sebeple kötü muameleye maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle:

- a. HIV hastası olması nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan tek kişilik bir odada tutulduğunu,
- b. Söz konusu hastalığı başka mahpuslara bulaştırma riski bulunmadığı halde tek kişilik odada tutulmasının insan onuruyla bağdaşmadığını,
- c. Tek kişilik odada kalması sebebiyle havalandırmadan yeterince yararlanamadığını ve hiçbir sosyal aktiviteye katılamadığını,
- ç. Çok kişilik koğuşta kalma yönündeki taleplerine Kurum İdaresi tarafından olumsuz yanıt verildiğini,
- d. HIV hastası olan diğer mahpusların da bir arada, çok kişilik koğuşta kalma yönünde taleplerinin bulunduğunu, bu taleplere de Kurum İdaresi tarafından olumsuz yanıt verildiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Kütahya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

- a. Kurumda kapasite üstünde mahpusun bulunması nedeniyle HIV rahatsızlığı bulunan mahpusların birlikte tutulabileceği bir koğuşun bulunmadığı,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

b. Mahpusların kalacakları odaların belirlenmesi ve değiştirilmesinin İdare ve Gözlem Kurulunun görev ve yetkisinde olduğu,

c. Başvuranın tek kişilik odada kalmasına ilişkin herhangi bir hekim raporu bulunmadığı,

ç. Başvuranın muayenelerinin düzenli bir şekilde yapıldığı, ilaçlarının düzenli bir şekilde verildiği ve tedavisinin sürdürüldüğü,

d. Başvuranın günde en az bir saat süreyle havalandırmaya çıkarıldığı,

e. Kurumda barındırılan mahpusların çok olması ve tüm mahpusların aynı anda iyileştirme faaliyetlerine katılma imkânı olmaması nedeniyle mahpusların faaliyetlere katılma yönündeki dilekçelerinin toplandığı, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından ilgili taleplerin değerlendirildiği,

f. Kurumda HIV rahatsızlığı bulunan mahpusların Psiko-sosyal Servis Birimine hitaben yazdıkları sosyal etkinliklere katılım talepli dilekçelerinin bulunmadığı,

g. Kurumda HIV rahatsızlığı bulunan altı mahpusun Kurum İdare ve Gözlem Kuruluna kurs, dini ve milli günlerdeki katılım talepleri için dağıtılmış duyurulara istinaden herhangi bir etkinliğe katılım talebi ve dilekçesi olmadığı, Kurumda son 1 yıl içerisinde 5 adet meslek ve sanat kursu, 4 adet din eğitimi kursu, 1 adet HEMBA uzaktan eğitimi ve okuma yazma kursu olmak üzere 44 kursun açıldığı, bu mahpuslardan 3 kişinin açık öğretim lisesi öğrencisi ve 1 kişinin açık ilköğretim öğrencisi olduğu, hiçbir ayırım yapılmaksızın sınavlara katılımlarının sağlandığı, mahpusların talep dilekçesi olmasa da sağlık nedenleri ile kurum revir birimi önderliğinde Sağlık Bakanlığı aracılığı ile düzenlenen Dünya AIDS Günü Konferansına katılım sağladıkları belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "(1) Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) (3) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...) "

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci

fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Başvuranın ilk iddiası tutulduğu Ceza İnfaz Kurumunda yeterince havalandırmaya çıkarılmadığı yönündedir.

12. Hükümlülerin ve tutukluların barındığı alanlar, hükümlü ve tutuklulara sunulan aktiviteler ve görevli personelin tutum ve davranışları bu yaşamın önemli bir parçasıdır. Ceza infaz kurumundaki yaşamı oluşturan tüm bu parçaların infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların hükümlüleri ve tutukluları özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir (AYM, Turan Günana, para.39). Buna ek olarak bir tutum ve davranışın işkence ve kötü muamele yasağı kapsamına girebilmesi için asgari eşik düzeyini aşmış olmalıdır. Asgari eşiğin aşılp aşılmadığı somut olaya göre değerlendirilecek olup söz konusu muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile kişinin cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi kriterler bu değerlendirmede önem arz etmektedir (AYM, Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para.23).

13. 5275 sayılı Kanun’un “Beden eğitimi” başlıklı 87’nci maddesine göre; “(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade

olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. (2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler.”

14. Mezkûr iddiaya ilişkin olarak Muhatap Kurumun cevabi yazısı ve eklerindeki belgelerden tek kişilik odada barındırılan başvuranın günde en az 1 saat olmak üzere havalandırma alanına çıkartıldığı ve başvuranın belirli tarihlerde havalandırmaya kendi isteği ile çıkmadığını gösterir tutanaklar bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda mezkûr iddia yönünden kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

15. Başvuruda yer alan diğer bir iddia başvuranın sosyal aktivitelerden yararlanamadığına ilişkindir.

16. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 22/1/2007 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 45/1 Numaralı Genelgesinin “Ortak Etkinlikler” başlıklı 3’üncü bölümünün birinci maddesine göre; “Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenli kurumlarda ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.”

17. Mezkûr iddiaya ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazıda; başvuranın Kurum İdare ve Gözlem Kuruluna kurs, dini ve milli günlerdeki katılım talepleri için dağıtılmış duyurulara istinaden herhangi bir etkinliğe katılım talebi ve dilekçesi olmadığı, Kurumda son 1 yıl içerisinde 5 adet meslek ve sanat kursu, 4 adet din eğitimi kursu, 1 adet HEMBA uzaktan eğitimi ve okuma yazma kursu olmak üzere 44 kursun açıldığı, başvuranın talep dilekçesi olmasa da sağlık nedenleri ile kurum revir birimi önderliğinde Sağlık Bakanlığı aracılığı ile düzenlenen Dünya AIDS Günü Konferansına katılım sağladığı belirtilmiştir. Muhatap Kurumun cevabi yazısı ve eklerinden başvuranın Psikososyal Servis Birimine ve İdare ve Gözlem Kuruluna hitaben yazdığı sosyal aktivitelerle katılma talepli dilekçelerinin bulunmadığı anlaşıldığından mezkûr iddia yönünden işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

18. Başvuranın son iddiası HIV hastası olması nedeniyle tek kişilik odada kaldığı, çok kişilik koğuştaki kalma yönündeki taleplerine Kurum İdaresi tarafından olumsuz cevap verildiği ve tek kişilik

odada kalmak istemediği şeklindedir.

19. Anayasa Mahkemesi (AYM), ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür edebileceğini; idarenin ve görevlilerin kasıtlı davranışları, yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle kötü muamelenin gerçekleşebileceğini belirtmektedir (AYM, Ahmet Yeter, 2014/5100, 16/2/2017, para. 39).

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına göre; kötü muamelenin Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamına girmesi için asgari bir önem seviyesine ulaşması gerekmektedir. Bu asgari değerlendirme gerçekleştirilirken muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve başvuranın cinsiyeti, yaşı gibi somut olayın özellikleri dikkate alınmaktadır (AİHM, Abdülkadir Aksoy/Türkiye, B. No: 47585/16, 5/3/2019, para. 41).

21. AYM, AİHM içtihadını yorumlayarak somut olayda değerlendirmeye alınacak unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki nedenin de eklenebileceğini değerlendirmektedir (AYM, Arif Haldun Soygür, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, para. 48; AİHM, Aksoy/Türkiye, B. No: 21987/93, 18/12/1996, para. 64; Eğmez/Kıbrıs, B. No: 30873/96, 21/12/2000 para. 78; AİHM Krastanov/Bulgaristan, B. No: 50222/99, 30/9/2004, para. 53).

22. 13/12/2004 tarihli 5275 sayılı Kanununun “*Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması*” başlıklı 23'üncü maddesinin ilgili bölümü şu şekildedir:

“(1) Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması aşağıdaki esaslara göre yapılır:

a) Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumları, suç işlemeden önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmalrı ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır. (...)”

23. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in “*İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri*” başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasına göre:

“İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir:

(...)

ç) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek.

(...)”

24. Mezkûr iddiaya ilişkin olarak Muhatap Kurum cevabi yazısında; Kurumda bulunan HIV hastası olan mahpusların yeterli sayıda bulunmadığı, Kurumun toplam kapasitesinin 1296 mahpusu barındıracak şekilde tasarlanmasına rağmen Kurumda 1801 kişinin barındırıldığı, Kurumda HIV hastası olan mahpusların barındırılabilceği ayrı bir koğuşun kapasite fazlalığı nedeniyle sağlanamadığı, HIV hastası olan mahpusların sağlık kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı belirtilmektedir. Takip eden süreçte muhatap Kurum tarafından; Kurumda barındırılan HIV rahatsızlığı bulunan mahpuslardan tedavi geçmiş olan mahpusların tespiti yapıldıktan sonra, İdare ve Gözlem Kurulu Kararı ile tedavi süreçlerinin takip edildiği ve bulaş riskinin önüne geçilmek için tedbir amaçlı tekli odalara alındıkları, tedavi süreçleri ile bulaş riskleri takip edilen mahpuslardan bulaş riski olmayanların Kurumda kapasitenin üstünde mahpus barındırılmasına rağmen bahsi geçen hastalıklara istinaden oluşturulan çoklu odalara alınarak tedavi ve bulaş süreçleri takip edilmeye devam edildiği ve başvuranın 3/3/2025 tarihinden itibaren çoklu koğuşta kalmaya başladığı bilgisi Kurumumuz ile paylaşılmıştır. Bu doğrultuda mezkûr iddia yönünden işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

8/4/2025 tarihinde Dilek ERTÜRK ve Ünal SADE'nin karşı oyları ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Raporlu)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

14.05.2025

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : İ.T.
Karar Numarası : 2025/200

Başvuru konusu olayda, başvuran tarafından, HIV hastası olması nedeniyle tek kişilik odada tutulduğu, tek kişilik odada kalıyor olması nedeniyle havalandırmadan ve sosyal aktivitelerden yeterince yararlanamadığı, çok kişilik koğuştta kalma yönündeki taleplerine Kurum İdaresi tarafından olumsuz cevap verildiği, söz konusu hastalığı başka mahpuslara bulaştırma riski bulunmadığı halde tek kişilik odada tutulmasının insan onuruyla bağdaşmadığı ve kötü muamele teşkil ettiği iddia edilmiştir.

Muhatap Kurumun cevabi yazısı ekinde gönderilen belgelerin incelenmesinden, başvuranın ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olmadığı, anılan rahatsızlığından bağımsız olarak diğer koğuşların asayişini ve huzurunu bozacak nitelikte "tehlikeli hali bulunan" hükümlüler grubunda sayılmasını gerektirecek bir tespitin de söz konusu olmadığı, dolayısıyla mahkûm olduğu ceza veya kurumdaki genel tutumu itibariyle tek kişilik odada barındırılmasını gerektirecek şartların bulunmadığı tartışmalıdır.

HIV virüsünün esas itibariyle cinsel temas, kan ve kan ürünlerinin nakli, enfekte kişilerle ortak enjektör kullanımı yanında kanla bulaşık diğer aletlerin kullanımıyla bulaşabileceği, bunların dışında, dokunma, el sıkışma, sarılma, aynı yerde oturma, aynı saunayı, havuzu, banyoyu, tuvaleti paylaşma, aynı tabağı, bardağı, çatalı, kaşığı kullanma, aynı giysileri giyme, telefon kulaklığı, gözyaşı, ter, tükürük, sivrisinek, böcek, arı sokması gibi sebeplerle HIV virüsünün bulaşmayacağına bilimsel araştırmalarla ortaya konulduğu, nitekim başvuranın diğer tutuklu ve hükümlülerden tecrit edilerek ayrı bir yerde tutulması gerektiğine dair hekimce düzenlenmiş bir raporun da mevcut olmadığı, dolayısıyla başvuranın HIV hastası olmasına istinaden tek kişilik odada barındırılmasının da haklı ve makul bir gerekçesinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, başvuranın kuruma giriş yaptığı tarih olan 16/5/2024 tarihinden 3/3/2025 tarihine kadar olan 10 aylık süre boyunca tek kişilik odada, hekim tarafından düzenlenen bir rapor bulunmadan barındırılması ve kendisi gibi HIV rahatsızlığı bulunan 6 diğer mahpusla bir araya getirilmeleri halinin Kuruma başvuru yapılmasından sonra gerçekleştirilmiş olması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlali edildiği kanaatiyle müzekkereye katılmamaktadır.

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No: